

(începe, în forță, cu *La vie en rose* și se încheie cu o tușantă versiune *live* a evergreenului *My funny Valentine*), spectacolul Anei Vallés atinge de multe ori acea stare de grație despre care autorul *Șotronului* spunea că trebuie să fie „ca o spinare de pisică sub mângâiere, cu scânteii și o arcuire cadentată”. Dar, mai ales, el pune perfect în valoare această trupă perfect antrenată, cu profiluri expresive și apetit ludic molipsitor, pe care publicul a aplaudat-o la București și a ovaționat-o cu o rară căldură la Cluj.

Teatro de la Abadia – O să-mi amintesc de voi toți. **Regia: Ana Vallés. Decoruri: Baltasar Patiño. Costume: Ana Vallés și Baltasar Patiño. Cu: Julio Cortázar, Mónica García, Carlota Ferrer, David Luque, Lola Manzano, Markos Marin, Maria Miguel, Rafael Rojas, Fernando Soto. Datele reprezentațiilor: 30 noiembrie și 2 decembrie (București), 4 decembrie (Cluj).**

Ruxandra ANTON

Noroi și diamante

Unchiul Vania în montarea lui Andrei Șerban la Cluj este un eveniment teatral cel puțin din două motive: pune într-o lumină nouă patosul eroilor cehovieni, revigorând de la un capăt la altul piesa printr-o lectură totală, până în cea mai adâncă fibră a oricărui înțeles care este legat de ființa umană, lăsând impresia că lucrurile se petrec acum și aici iar toată această stihie a gândirii o toarnă magistral în forme diferite ca spațiu scenic, nu doar originale ci, în primul rând organice, astfel încât ceea ce la alt regizor ar părea doar șocant și atipic, la Andrei Șerban este miraculos. Ce face ca totul să pară un miracol este lucrarea pe actor; aici, Andrei Șerban cred că este un sculptor de suflete, el face mulaje din ființa fiecărui personaj, astfel încât mișcarea și toată dezvăluirea corporală a trăirilor încep să vină de la sine, dacă actorul intră cu toată ființa în acel mulaj. Ca fundal este un spectacol al liniștii și respirației, am putea spune că respirația este muzica lui, unde doar trei melodii argentinieni își croiesc drumul sonor. Despre dragoste se vorbește mult, se scrie mult, dar se trăiește prea puțin, or, Andrei Șerban a mizat nu doar pe trăire, ci și pe momentele de tăcere care sfășie carnea îndrăgostitului; unul dintre cele mai covârșitoare dintre aceste momente este cel în care candelabrul uriaș coboară cu încetineală deasupra lui Vania așezat pe un scaun lângă samovar, parcă ucis de gânduri negre după încă o respingere a Elenei; dramatismul acestei scene este lucrat din tăcerea lui Vania, coborârea candelabrului și jocul luminilor, gradat difuze până la întuneric. Spectacolul începe ciudat, printr-o inversare a locurilor între actori și spectatori. Niciun decor în sala unde atâtea scaune neocupate îți dau o senzație de gol; doar samovarul pe mijlocul culoarului tronează ca un rege al ceaiului. Marina, servitoarea, așteaptă lângă el sosirea întârziată: Elena Andreevna și Aleksandr Serebreakov, care de când au venit au întors toate obiceiurile casei pe dos. Vania dormitează într-un scaun, doctorul Astrov așteaptă și el undeva mai în

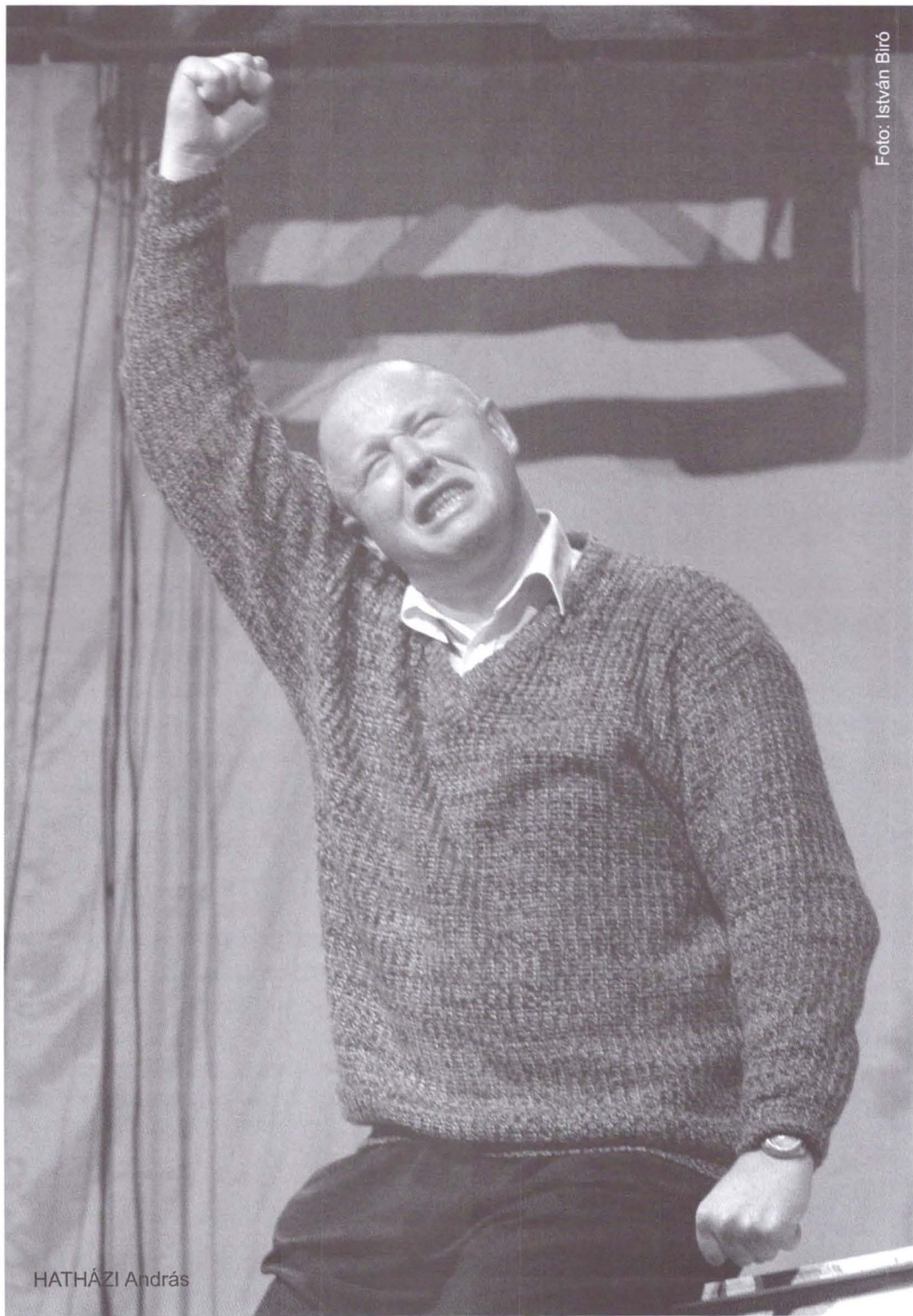

Foto: István Biró

HATHÁZI András

față, Maria citește în lojă. Te întrebi nedumerit cum se vor descurca ei, așa cu mâinile goale. Și nu trece mult că deja ai în minte o casă boierească cu douăzeci și șase de camere, undeva la țară, și simți chiar apăsarea acelu hău de camere unde s-au afundat profesorul și frumoasa lui soție. Și toate astea, din jocul și mișcarea actorilor care aleargă cu dezinvoltură și motivat peste scaune, Astrov alunecă pe balustrada din lojă sau merge pe cea exterioară ei, se întinde peste scaune ca într-o canapea, servitoarea își strigă păsările printre scaune, iar pe culoar se dansează ca într-o mare sală de dans. Elena încă nu și-a dezvăluit toate farmecele și nu și-a închis toate porțile sufletului și Vania încă mai speră iar doctorul Astrov încă nu pare prins în capcana ei, doar Sonia în naivitatea ei nu lasă nicio umbră să-i ascundă dragostea ei față de Mihail Astrov. Actorii ne conduc în adâncul scenei, unde se află camera Mariei (o canapea acoperită de o dantelă grea așezată pe un postament ridicat într-un colț al scenei), biroul lui Serebreakov (deasupra camerei Mariei, îmbrăcat în pluș roșu, cu fereastră și balcon), în podul scenei se înțelege că sunt celelalte camere, iar în dreapta se află toată întinderea moșiei, conacul în miniatură pe pământul negru ca smoala peste care ploaia ropotește întruna. Alternanța aceasta a decorului reprezentat la scară diferită și în locuri diferite, lasă o puternică impresie de realism, de imagine filmică și creează o atmosferă misterioasă care te cucerește. Aleksandr își dezgolește neputințele bătrâneții lui, bolile care-l chinuiesc în timp ce Elena strălucește nu doar prin tinerețea și frumusețea ei, cât și prin atitudinea ei fiindcă ea, o femeie atât de dorită, se sacrifică pentru un bărbat pe care l-a iubit cândva, chiar dacă acum nu-l mai iubește. Memorabilă este scena în care Astrov, beat, coboară mai mult alunecând și căzând de pe scara metalică foarte înaltă și merge în curte, unde Vania, la fel de beat, se tăvăleşte în noroi. Urletele de durere ale lui Vania, din dragoste pentru Elena, alternează cu muțenia lui, atât de firesc și răscolitor încât te-nfioară până-n măduva oaselor. Despre această scenă emblematică sunt multe de spus, dacă e să aleg numai felul gradat în care Vania trece de la starea de ușoară revenire la răceala ploii până la starea de răzvrătire contra destinului său fără noroc – la antipod cu cel al lui Aleksandr pentru care s-a spetit muncind, înșelându-se asupra importanței intelectualității lui, deșteptăciunii lui și scrierilor lui – apoi, trecând de la urlet la tăcere și de la tăcere la starea de epuizare și de abandonare în brațele Soniei. Întâlnim o Sonie, prin Pethő Anikó, puternică în blândețea ei, dar atât de vulnerabilă în dragostea ei pentru Mihail, convingătoare în cele mai mici detalii, de la mers, privire, inflexiunile vocii și până la culoarea și croiala costumului: o rochie comună de un cenușiu șters. Maria reprezentată de Kató Emőke este uimitoare prin rolul de compoziție pe care îl face aproape fără elemente ajutătoare, fiindcă rochia ei, deși neagră, e mai elegantă în croială decât cea a Soniei, iar machiajul nu-i aplică niciun rid, vârsta ei înaintată pornind de undeva din interior, o stare anume care-i deformează atât cât trebuie atitudinea și mersul, uneori are un tic al buzei superioare, însă nimic mai mult, și cu toate astea avem în față o persoană în vârstă, încă visătoare. Kézdi Imola, cu mare măiestrie și naturalețe, face partitura Elenei, fără niciun moment de alunecare în altceva: farmecul ei este seducător, de femeie inaccesibilă și ușor vicleană, feminină și tandră, orgolioasă alteori, provocatoare și cu o mare știință de a-și apropia bărbații până la o anumită distanță, astfel încât să-i scoată

din minți. Hatházi András îl joacă pe Vania într-un mod aproape diabolic și nu de puține ori creează momente memorabile, cu toate că personajul e un ins grosier din care răbufnește un romantism desuet, stărnind hazul de multe ori, însă în simplitatea lui necioplită dă dovadă de o delicatețe sufletească și de o capacitate de a îndura, rare. Bogdán Zsolt îl joacă pe Mihail Ilici Astrov într-o manieră care frizează perfecțiunea: farmecul lui nu este deklasat de înclinația spre beție, el știe să răsucescă vorbele, are educație, rafinament și mai are ceva care a cucerit-o pe Elena: un anumit mod de a-i spune da și nu în același cuvânt, un anumit mod de a o sfrunta fără să o îndeapărteze mai mult decât trebuie. Varga Csilla, jucând-o pe doica Marina, iarăși un rol de compoziție executat perfect!, aduce pe scenă o copie fidelă a femeii sănătoase de la țară, care știe exact care e măsura vorbelor spuse și a celor tăcute în fața stăpânilor, dincolo de privilegiile pe care le are, isteată și cu sufletul bun ca o pâine caldă. Orbán Attila, în rolul lui Teleghin, este ca și Marina, prototipul provincialului, cu toate nuanțele unui asemenea personaj, executate la un nivel actoricesc fără cusur. Ultimele două acte se desfășoară în camera Elenei și în hulubărie, care e și biroul lui Vania, unde-și ține actele contabile. Elena cu greu reușește să-și înfrângă mândria și să-și dezvăluie sentimentele de dragoste pe care le are pentru Mihail și, când aproape că se lasă sedusă de acesta, momentul este întrerupt de intrarea lui Vania care tocmai îi aducea un buchet de flori. Rușinea și teama o determină să grăbească plecarea ei și a lui Alexandr. Abia în clipa despărțirii Elena realizează cât de puternică este dragostea ei pentru Mihail și nu mai ține cont că, din clipă în clipă, pot fi văzuți și se scufundă împreună cu el în noroiul de pe jos, într-o izbucnire dezlănțuită a pasiunii. E atât de specială această scenă, ca o cumplită lecție de viață pentru tot ce înăbușim în noi de atâtea ori când morala sau teama sunt mai presus decât orice sentiment. Toate amănunțele sunt de o precizie și de o intensitate absolut uluitoare: modul în care ceilalți îi văd pe cei doi și ies ca și cum nu i-ar fi văzut, cel în care Aleksandr o îmbracă pe Elena cu pardesiul, mulțumindu-se doar că va merge cu el, plecarea lor sau felul în care Sonia îi dă cheia lui Mihail, iar acesta i-o înapoiază. Iar finalul este în toate nuanțele cenușii ale sufletului omenesc, ca un poem trist unde speranța ultimă este uitarea: personajele rămase flutură batiste plânse, în timp ce Sonia îl îmbrăbatează pe Vania (ea care e la fel de bolnavă de dragoste!), și vorbele ei sună ca și cum ar citi versete biblice și cad odată cu ploaia și cu toate iluziile în care au crezut cu atâta speranță și ardoare... Spectacolul se joacă în dublă distribuție în ceea ce privește personajele feminine, dar și cu o inversare a rolului lui Iefim. Este prima dată când plec de la un spectacol cu senzația că ceva mirific s-a întâmplat și am credința că această trupă maghiară de teatru este diamantul teatrului românesc.

Teatrul Maghiar de Stat Cluj – Unchiul Vania de A. P. Cehov. Traducerea: Kőrös Fekete Zsuzsánna după cea în limba engleză de Paul Schmidt. Regia: Andrei Șerban. Dramaturgia: Kelemen Kinga. Decor și costume: Carmencita Brojboiu. Cu: Biró József (Aleksandr Serebriakov), Imola Kézdi (Elena Andreevna), Anikó Pethő (Sonia), Kató Emőke (Maria Vasiliievna), Hatházi András (Vania), Bogdán Zsolt (Mihail Lvovici Astrov), Orbán Attila (Iliia Ilici Teleghin), Varga Csilla (Marina), Sinkó Ferenc (Iefim). Data reprezentației: 7 decembrie 2007.